

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Kerygmat a wydarzenie w głoszeniu cudów Jezusa

Author: Jan Twardy

Citation style: Twardy Jan. (2006). Kerygmat a wydarzenie w głoszeniu cudów Jezusa. "Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne" (2006, z. 2, s. 319-330).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Ks. JAN TWARDY

Uniwersytet Śląski w Katowicach

KERYGMAT A WYDARZENIE W GŁOSZENIU CUDÓW JEZUSA

Katechizm Kościoła katolickiego poucza: „Słowom Jezusa towarzyszą liczne «czyny, cuda i znaki» (Dz 2,22), które ukazują, że Królestwo Boże jest w Nim obecne. Potwierdzają one, że Jezus jest zapowiedzianym Mesjaszem (Por. Łk 7, 18-23)” (KKK 547). Ewangeliczne opisy cudów Jezusa, pozostające w ścisłym związku z Jego dziełem zbawczym, wywołują żywą refleksję u współczesnych teologów¹. Czytamy je również wiernym w niedziele, święta i w dni zwykłe, objaśniamy i aktualizujemy przesłanie zawarte w tych tekstach. Jest to zatem ważny problem homiletyczny, który należy przybliżyć. Rozważają go także homileci niemieckiego obszaru językowego, a poświęcając najczęściej miejsca kerygmатовi cudów Jezusa, ujmują go zarazem w relacji do wydarzenia tychże znaków. Jest to konieczne, bo podobnie jak w Ewangeliach, które mają charakter historyczno-kerygmacyjny, tak i w opisach cudów Jezusa łączą się i współtworzą element wydarzenia i znaczeniowy².

W celu uchwycenia odpowiednich relacji kerygmatu i wydarzenia ukażemy najpierw, jak wygląda ów problem w świadectwie posługi Kościoła pierwotnego, a przede wszystkim w Ewangeliach. Następnie zostanie rozważona, związana z wydarzeniem, historyczność cudów Jezusa w aspekcie kaznodziejskiej posługi słowa Bożego.

1. Kerygmat a wydarzenie w świadectwie apostołskiej posługi słowa

W czasach Kościoła pierwotnego nie kwestionowano faktu, że Jezus czynił cuda. Były one oczywiste nawet dla wrogów, których sprzeciwy dotyczyły raczej samej osoby Jezusa jako cudotwórcy. Dociekano bowiem, jak i czyją mocą to czynił

¹ Zob. J. Kudasiewicz, *Cuda Jezusa na nowo odczytane*, „Znak” 1999, 51, nr 6, s. 14–38; J. Twardy, *Głoszenie cudów Jezusa dzisiaj*, Kielce 2001, s. 345–366 (bibliografia).

² Zob. *Instrukcja Komisji Biblijnej w sprawie historyczności Ewangelii*, [w:] *Biblia dzisiaj*, oprac. red. J. Kudasiewicz, Kraków 1969, s. 103–111; F. Kamphaus, *Zwischen Schrifttext und Verkündigung. II. Das Neue Testament, Handbuch der Verkündigung*, Bd. II, Red. B. Dreher [i in.], Freiburg 1970, s. 137–139; tenże, *Von der Exegese zur Predigt. Über die Problematik einer schriftgemässen Verkündigung der Oster-, Wunder- und Kindheitsgeschichten*, 3. Aufl., Mainz 1971, s. 327–330; J. Roloff, *Das Kerygma und der irdische Jesus*, Göttingen 1970.

(Mk 3,22-30; Mt 12,22-30)³. Podobnie w gminach żyjących wiarą popaschalną nie poprzestawano na stwierdzeniu faktu i jego rekonstrukcji, kronikarskim zapisie, archiwalnym przechowaniu go i wspomnianiu, ale pytano o znaczenie cudów Jezusa dla obecnej wiary⁴. Nie tyle głoszono wówczas, że Jezus czynił cuda, ile ukazywano, czyją mocą je czynił, kim On jest i co czyni dzisiaj⁵. Stąd też w przekazie tych znaków dostrzegamy pewną swobodę i wolność. Po prostu cudów Jezusa nie przekazywano w sposób czysto historyczny. Nie świadczy to jednak o lekceważeniu faktu, ale raczej o jego konstytutywnym związku z kerygmatem, któremu jest podporządkowany⁶. Kerygmat i historia, mimo różnic, nie tworzą alternatywy, ale wzajemnie do siebie należą, jakby tworzą syntezę. W pierwotnej gminie bowiem zespoliła się podczas głoszenia cudów Jezusa ich interpretacja historiozabawcza z faktem i historią⁷. Relacja historyczna służy wyznawaniu wiary w Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Taki obraz zachował się w zredagowanych przez Ewangelistów opisach cudów. Trudno więc oddzielić fakt cudu od jego interpretacji⁸.

Dlatego dzisiaj, chcąc dotrzeć do czystych faktów cudów Jezusa, trzeba uwzględnić skomplikowaną drogę, jaką przeszły ich opisy od tradycji ustnej do ostatecznej redakcji. Nie można z góry wyrokować, co jest ścisłą rejestracją wydarzenia, a co jest kerygmatem, ponieważ trudno oddzielić wydarzenie od jego interpretacji. Trzeba ów problem historyczności cudów badać oddzielnie w każdym wypadku, pamiętając, że pełna rekonstrukcja szczegółów tych wydarzeń nie jest dzisiaj możliwa⁹.

³ H. G. Schütz, *Wie predigen wir Wundergeschichten?*, Gutersloh 1971, s. 7; K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung. Biblische Hermeneutik für Unterricht und Predigt*, Katholische von H. Halbfas besorgte Lizenzausgabe unter dem veränderten Titel (...) Überarbeitete 3. Aufl., Düsseldorf 1967, s. 330; F. Staudinger, *Die neutestamentlichen Wunder in der Verkündigung*, „Erbe und Auftrag“ 1968, 44, H. 5, s. 364.

⁴ „Eine sorgfältige Exegese des Textes zeigt, daß der apostolischen Kirche nicht an den Wundern als Ereignissen der Vergangenheit gelegen war“. R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu in Exegese und Verkündigung* (tłum. z ang. F. J. Schierse. Tyt. oryginału: *Interpreting the Miracles*, London 1966, Düsseldorf 1967. Lizenzausgabe mit Genehmigung des Patmos Verlages, Düsseldorf), Berlin 1970, s. 106. Por. F. Kamphaus, *Die Verkündigung der Wunder Jesu*, „Der Seelsorger“ 1969, 39, H. 5, s. 302; tenże, *Von der Exegese...*, s. 150, 151, 162, 194; K. Friedrich, *Neutestamentliche Wundererzählungen. Problem und Aufgabe ihrer Predigt*, „Stimmen der Zeit“ 1967, 21, H. 4, s. 123, 124; W. Kirchschläger, *Wie über Wunder reden?*, „Bibel und Liturgie“ 1978, 51, H. 4, s. 153; A. Läßle, *Die Botschaft der Evangelien – heute*, 4. Aufl., München 1968, s. 216; H. G. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 29.

⁵ H. G. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 7, 30; K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326.

⁶ F. Kamphaus, *Die Stillung des Seesturmes. Auslegung von Mk 4,35-41 im synoptischen Vergleich*, [w:] *Verkündigen 2*, Red. P. Bormann, W. Massa, Stuttgart 1969, s. 27; tenże, *Von der Exegese...*, s. 150, 151.

⁷ Por. K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326, 327; A. Läßle, *Die Botschaft der Evangelien...*, s. 260, 261; F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 316, 327–330.

⁸ K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326, 327; J. Blank, *Die biblischen Wunderberichte als Kerygma und als Glaubensgeschichten*, [w:] *Verkündigen 2*, Red. P. Bormann, W. Massa, Stuttgart 1969, s. 14; R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 113.

⁹ Por. E. Haberer, *Die Wunder – Predigt*, [w:] *Kleine Predigt-Typologie*, Bd. III, Red. L. Schmid, C. H. Peisker, Stuttgart 1965, s. 153; F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 119; tenże, *Die Verkündigung...*, s. 302; W. Kirchschläger, *Wie über Wunder reden?*, s. 252, 253; F. J. Schierse, *Vorwort*, [w:] R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 10; H. G. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 12; K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326.

W związku z tym współczesny głosiciel cudów Jezusa powinien uwzględnić szereg zagadnień łączących się z ich problemem historycznym. Właściwe rozumienie Ewangelii ustrzeże go przed zbyt biograficznym traktowaniem zawartych w nich opisów cudów. Nie będzie ich traktował jako dokładne historyczne protokoły, kroniki, reportaże o zadziwiających wydarzeniach ani też jako diagnozy medyczne, ale jako opowiadania kerygmataczne, mające podstawę w faktach¹⁰.

W tych perykopach, jak podkreślają homileci niemieccy, cudowne wydarzenie nie ma znaczenia decydującego w relacji do kerygmatu. Wydarzenie cudu mimo swej wagi schodzi na drugi plan¹¹. Kaznodzieja nie może zgubić się w rozważaniach egzegetycznych. On musi jasno widzieć relacje pomiędzy kerygmatem a historią. Jako pomoc w uchwyceniu właściwego napięcia pomiędzy tymi elementami może mu służyć zasada podana przez Brunona Drehera, że w perykopach cudów Jezusa trzeba odróżnić formę literacką (Sprachform), kerygmat (Kerygma) i wydarzenie (Ereignis)¹². Trzeba mieć przy tym świadomość, że zachodzi różnica pomiędzy samym cudem a jego opisem¹³.

Cudowne fakty ujęli ewangelisci w formę literacką, dlatego z problemem historycznym związany jest żywy i aktualny problem literacki¹⁴. Zastosowanie zasady rodzajów literackich do opisów cudów doprowadziło do wielu wniosków, m.in. do ważnych osiągnięć należy odróżnienie zdarzenia cudu od opowiadania o cudzie¹⁵. Stosowany w Ewangeliach rodzaj literacki opisu cudu ma schemat podobny do opowiadań o cudach, jakie spotyka się w ówczesnej literaturze żydowskiej i greckiej. Zawierają one trzy elementy:¹⁶

¹⁰ A. L ä p p l e, *Die Botschaft der Evangelien...*, s. 32, 192, 216, 445; F. K a m p h a u s, *Von der Exegese...*, s. 151 (120, 161–163). Tak ujmowany opis cudu F. Kamphaus określa jako „opowiadanie cudu” – Wundererzählung – ponieważ wydarzenie i znaczenie tworzą w nim ścisły związek. *Zwischen Schrifttext und Verkündigung. II Das Neue Testament*, [w:] *Handbuch der Verkündigung*, Bd. 2, Red. B. Dreher [i in.], Freiburg 1970, s. 143. Por. K. F r i e d r i c h, *Neutestamentliche Wundererzählungen...*, s. 123; K. F r ö r, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326; H. G. S c h ü t z, *Wie predigen wir...*, s. 31; F. J. S c h i e r s e, *Wunder in der Verkündigung. Was Gott durch Jesu und seine Kirche tun will*, „Bibel und Kirche” 1974, 29, H. 1, s. 12; F. S t a u d i n g e r, *Die neutestamentlichen Wunder...*, s. 358; A. W e i s e r, *Jesu Wunder damals und heute*, 4. Aufl., Stuttgart 1976, s. 65.

¹¹ J. B l a n k, *Die biblischen Wunderberichte...*, s. 8; Zob. również E. H i r s c h, *Predigtibel*, Berlin 1964, s. 187; J. H o f m e i e r, *Wunder in Schrift und Predigt. 7. Arbeitstagung der Arbeitsgemeinschaft katholischer Homiletikers*, [w:] *Verkündigen 2*, Red. P. Bormann, W. Massa, Stuttgart 1969, s. 64; W. K i r c h s c h l ä g e r, *Wie über Wunder reden?*..., s. 253; F. K a m p h a u s, *Von der Exegese...*, s. 151; H. G. S c h ü t z, *Wie predigen wir...*, s. 5, 7, 29, 32.

¹² B. D r e h e r, *Biblisch predigen*, Stuttgart 1968, s. 152.

¹³ B. S c h w a n k, *Das Problem der Wunder*, „Erbe und Auftrag” 1973, 49, H. 3, s. 235; F. J. S c h i e r s e, *Wunder...*, s. 10; L. F e n d t, *Homiletik*. 2. Aufl., bearb. B. Klaus, Berlin 1970, s. 74. Już w 1949 r. L. Fendt zwracał na to uwagę (*Homiletik. Theologie und Technik der Predigt*, Berlin 1949, s. 71).

¹⁴ J. K u d a s i e w i c z, *Cuda Jezusa na nowo odczytane...*, s. 19, 20, 29–35; K. J. W a w r z y n ó w, *Cuda Jezusa w świetle współczesnych badań egzegetycznych*, [w:] *Prorok potężny słowem i czynem*, red. B. Szier-Kramarek, Lublin 1997, s. 259–264.

¹⁵ K. K e r t e l g e, *Die Wunder Jesu in der neueren Exegese*, [w:] *Theologische Berichte*, Bd. V, *Glaube und Geschichte*, Einsiedeln 1976, s. 72, 73; A. B a u r, H. K ö g e l, *Die Wunder Jesu. Von der Exegese zur Katechese*, Donauwörth 1970, s. 33.

¹⁶ J. K u d a s i e w i c z, *Literacka i teologiczna problematyka cudów Jezusa*, [w:] *Warszawskie Studia Biblijne*, red. J. Frankowski, B. Widła, Warszawa 1976, s. 93; R. H. F u l l e r, *Die Wunder Jesu...*, s. 36; A. W e i s e r, *Zentrale Themen des Neuen Testaments*, Donauwörth 1978, s. 33, 34;

– wprowadzenie, czyli opis choroby z zaznaczeniem, że nikt dotychczas nie mógł jej wyleczyć (Mk 5,2-5. 25-26; 9,21-22), co ma uwydatnić wielkość następującego potem cudu;

– przedstawienie cudownego zdarzenia, zawierające spotkanie z cudotwórcą, który dokonuje uzdrowienia za pomocą różnych czynności i gestów, jak np. dotknięcie uszu, nałożenie śliny (Mk 7,33; 8,23-25), oraz wypowiada tajemnicze słowa, np. *Effatha* (Mk 7,34), *Talitha kum* (Mk 5,41) albo grozi szatanom (Mk 1,25; Łk 4,41);

– demonstracja skutku cudu przez zachowanie uzdrowionego (np. bierze swoje łożo i idzie – Mk 2,12) i reakcję chóralną, czyli wyrazy podziwu i chwały dla cudotwórcy ze strony świadków cudu.

Trzeba zaznaczyć, że współczesne badania literackie perykop cudów zmierzają do szczegółowych analiz lingwistycznych i strukturalistycznych. Bardzo wnikliwie analizuje się przy tym tematy, osoby i motywy występujące w tych opowiadaniach¹⁷. Znajomość biblijnych rodzajów literackich umożliwia zrozumienie i ukazanie owej różnicy pomiędzy faktem a opowieścią o nim¹⁸. Opowiadania cudów charakteryzują się pogładowym sposobem mówienia o fakcie i to z pewnej perspektywy czasu. Jest to głoszenie kerygmatu z pomocą zawartych w nim elementów historycznych¹⁹. Przy czym znajomość rodzajów literackich pozwala dostrzec zmieniające się, zależnie od potrzeb i sytuacji, ujęcie opowiadania danego cudu (*Neuerzählung*). Uwydatnia to akcentowane przez biblistów i pomocne dla kaznodziejów porównanie synoptyczne perykop cudów Jezusa, wskazujące na podporządkowanie formy literackiej kerygmatowi²⁰. Ze względu na pomocniczą rolę formy w głoszeniu kerygmatu nie należy jej historyzować, ponieważ może to nawet przeszkodzić wierze w Jezusa. Trzeba pamiętać, że forma jest jakby nośnikiem kerygmatu²¹.

Drugi element rozróżniany w opisach cudów to kerygmat, który wymaga osobnego przybliżenia, w czym mogą pomóc odpowiednie opracowania²². *Katechizm Kościoła katolickiego* uwydatnia kerygmat w następujący sposób: „Znaki wypełniane przez Jezusa świadczą o tym, że został posłany przez Ojca (Por. J 5,36; 10,25). Zachęcają do wiary w Niego (Por. J 10,38). Tym, którzy zwracają się do Jezusa

K. Gutbrod, *Die Wundergeschichten des Neuen Testaments. Dargestellt nach den ersten drei Evangelien*, 4. Aufl., Stuttgart 1978, s. 19–22, 44–49.

¹⁷ K. Kertelge, *Die Wunder Jesu...*, s. 73–78; A. Steiner, *Wundergeschichten als literarische Gattung*, [w:] *Wunder Jesu Bibelarbeit in der Gemeinde; Themen und Materialien*, Bd. II, Red. A. Steiner, W. Weymann, Basel 1978, s. 23–34; K. J. Wawrzynów, *Cuda Jezusa...*, s. 262–264.

¹⁸ B. Dreher, *Biblisch predigen...*, s. 152, 153, a także s. 145–147. Pomocna w tym względzie może być znajomość współcześnie stosowanych form literackich, jak poezja (wiersz) czy relacje publicystyczne. Tamże, s. 152.

¹⁹ Tamże, s. 152. Autor powołuje się na K. Gutbrod, *Die Wundergeschichten des Neuen Testaments*, Stuttgart 1967, s. 8–22.

²⁰ B. Dreher, *Biblisch predigen...*, s. 146. Autor powołuje się na R. Rennera, *Die Wunder Jesu in Theologie und Unterricht*, Lahr/Schwarzwald 1966, s. 40.

²¹ F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 118, 119, 162, 163; B. Dreher, *Biblisch predigen...*, s. 146.

²² Zob. np. J. Twardy, *Głoszenie cudów Jezusa dzisiaj*, Kielce 2001, s. 66–90.

z wiarą, udziela On tego, o co proszą (Por. Mk 5,25-34; 10,52). Cuda umacniają więc wiarę w Tego, który pełni dzieła swego Ojca; świadczą one, że Jezus jest Synem Bożym (Por. J 10,31-38). Mogą jednak także dawać okazję do «zwątpienia» (Por. Mt 11,6). Nie mają zaspokajać ciekawości i magicznych pragnień. Mimo tak oczywistych cudów, Jezus jest przez niektórych odrzucany (Por. J 11,47-48); oskarża się Go nawet o to, że działa mocą złego ducha (Por. Mk 3,22)” (KKK 548). Kaznodzieja winien więc akcentować znaczenie wiary w odczytywaniu i aktualizowaniu kerygmatu ewangelicznych opisów cudów. Opowiadania o tych znakach, będąc ich interpretacją, są świadectwem o Chrystusie, zawierają pytanie i odpowiedź, kim jest Jezus (Mt 8,27; Mk 1,24), co Bóg przez Niego czyni dla ludzi i do czego ich wzywa. Zajmują one szczególne miejsce w biblijnej chrystologii.

Cuda Jezusa mają znaczenie dla ludzi współczesnych, gdyż wskazują na Zbawiciela, który przyszedł wyzwolić ich z niewoli grzechu i jej skutków. Katechizm wskazuje: „Wyzwalając niektórych ludzi od ziemskich cierpień: głodu (Por. J 5,5-15), niesprawiedliwości (Por. Łk 19,8), choroby i śmierci (Por. Mt 11,5), Jezus wypełnił znaki mesjańskie. Nie przyszedł On jednak po to, aby usunąć wszelkie cierpienia na ziemi (Por. Łk 12,13.14; J 18,36), ale by wyzwolić ludzi od największej niewoli – niewoli grzechu (Por. J 8,34-36), która przeszkadza ich powołaniu do synostwa Bożego i powoduje wszystkie inne ludzkie zniewolenia” (KKK 549). Dlatego należy pamiętać, że dobra znajomość biblijnego kerygmatu wydatnie przyczyni się do poprawnego spojrzenia na historyczność cudów Jezusa. Jak więc widać z dokonanych spostrzeżeń, opisy cudów Jezusa mają przede wszystkim cel kerygmaticzny, któremu jest podporządkowana strona wydarzeniowa cudu, a z nią z kolei łączy się osobny problem historyczny.

2. Znaczenie historyczności cudów Jezusa w posłudze słowa

Homileci niemieccy bynajmniej nie lekceważą ani nie pomijają zagadnienia historyczności cudów Jezusa, choć poświęcają mu stosunkowo mniej miejsca²³. Zwłaszcza wychodzi ono ostro w konfrontacji ujęć katolickich i protestanckich. W zasadzie autorzy podkreślają, że cudotwórcza działalność Jezusa jest faktem bezspornym, a u podstaw opisów tych znaków leżą fakty i są one mocno zakorzenione w historii²⁴. Ten fakt przyjmuje się zdecydowanie, mimo podkreślania pewnych wpływów pochodzących z pozabiblijnych (greckich lub żydowskich) opowiadań o cudach, jak również tradycyjno-redakcyjnych przeróbek (przemalo-

²³ J. Hofmeier, pisząc o symposium Zrzeszenia Katolickich Homiletów Niemiec (AKH) w 1968 r. w Salzburgu, zaznacza, że szczególnie często podnoszonym problemem była historyczność cudów biblijnych (*Wunder...*, s. 62).

²⁴ K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326. Por. R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 23–25, 106; E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 153 (za E. Käsemanem, *Wunder. IV. Im NT*, [w:] *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*, Bd. VI, k. 1835); W. Kirchschläger, *Wie über Wunder reden?*..., s. 252, 253; E. Hirsch, *Predigtibel...*, s. 180; G. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 7; F. Staudinger, *Die neutestamentlichen Wunder...*, s. 355, 356.

wywał) zauważonych w ewangelicznych perykopach cudów²⁵. Owszem, homileci podkreślają, że trzeba się liczyć z różnymi wpływami, ale nie przywiązują do nich większej wagi, uważając to przede wszystkim za zadanie egzegetów i historyków religii. Homiletyka może najwyżej korzystać z ich osiągnięć z pełną świadomością, że trudno jest oddzielić fakty od legend, które mogą mieć różny stopień związku z historią²⁶. Można tu mówić o stopniach historycznego prawdopodobieństwa lub nieprawdopodobieństwa. Nie można jednak ograniczyć zakresu cudów przez pytanie, co Jezus może, a czego nie może²⁷. Tak czy inaczej droga do faktu jest otwarta.

Zresztą samo dotarcie do faktu cudu bez kerygmatu i związanej z nim wiary jest bezowocne, bo i sam fakt może być wieloznaczny. Na przykład wypędzenie złego ducha mogło być rozumiane przez jednych jako okazanie mocy Bożej (Łk 11,20), a przez innych jako dzieło szatana (Mk 3,22)²⁸. I przeciwnie, nawet czyste legendy mogą być nośnikami, obrazami i symbolami wiecznej prawdy Ewangelii²⁹. Egzegetom pozostają badania historyczności poszczególnych cudów Jezusa. Natomiast dla homiletów sprawa weryfikacji historycznej jest wprawdzie ważna, ale nie pierwszoplanowa. Podstawowe pytanie należy sformułować następująco: dlaczego Kościół pierwotny opowiadał cuda Jezusa i co chciał przez to powiedzieć³⁰.

Niektórzy autorzy podkreślają, że spośród poszczególnych grup cudów Jezusa największy ciężar historyczny mają uzdrowienia chorych i wypędzenia złych duchów, a szczególnie te, które połączone są z polemiką antyżydowską.³¹ W sprawie innych cudów są pewne zdania stwierdzające różne trudności historyczne i wskazujące na potrzebę dalszych badań. Na przykład w związku z opisem wskrzeszenia Łazarza (J 11,1-44)³². Również fakt, że homileci nie za bardzo koncentrują się na historyczności poszczególnych cudów świadczy o tym, że nie chcą przekraczać swoich kompetencji i że ich głównym obiektem zainteresowań jest kerygmat. Dlatego też mocno dyskutowany i szeroko opracowany przez egzegetów problem historyczności cudów Jezusa tylko częściowo przeniknął do homiletyki niemieckiej. Ma to swoje uzasadnienie, bo z ambony nie można głosić całej problematyki egzegetycznej związanej z cudami, ale głosiciel cudów ma być świadomy, jakie są trudności i hipotezy w zakresie wzajemnych relacji kerygmatu i wydarzenia. Na

²⁵ F. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s.153; K. Friedrich, *Neutestamentliche Wundererzählungen...*, s. 123; F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 118–120.

²⁶ W. Schütz, *Probleme der Predigt*, Göttingen 1981, s. 93, 94; E. Hirsch, *Predigtfibel...*, s. 186; F. J. Schierse, *Wunder...*, s. 10, 11; A. Läßle, *Die Botschaft der Evangelien...*, s. 236.

²⁷ J. Blank, *Die biblischen Wunderberichte...*, s. 15.

²⁸ F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 154.

²⁹ E. Hirsch, *Predigtfibel...*, s. 187.

³⁰ J. Blank, *Die biblischen Wunderberichte...*, s. 15; E. Hirsch, *Predigtfibel...*, s. 187; W. Schütz, *Vom Text zur Predigt. Analyse und Modelle*, Witten 1968, s. 171.

³¹ F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 152, 153; K. Friedrich, *Neutestamentliche Wundererzählungen...*, s. 123; K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 338; H. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 7.

³² F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 153; A. Läßle, *Die Botschaft der Evangelien...*, s. 236, 252, 260, 261; R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 89, 92, 93.

głoszenie hipotez swoistego rodzaju pozwolił sobie Rudolf Bultmann, twierdząc w jednym z kazań akademickich, że opis cudownego połowu ryb (Łk 5,1-11) uważa za „pobożną fikcję” (fromme Dichtung)³³. Spotkało się to jednak z ostrą krytyką ze strony protestanckiej³⁴. Słuszne jest zdanie Kurta Fröra, który wskazuje na potrzebę zachowania umiaru pomiędzy braniem dosłownie wszystkich opisów cudów a traktowaniem ich jako legendy przy jednoczesnym odrzucaniu ich historycznej wiarygodności³⁵.

W kierunku lekceważenia wydarzenia i historii cudu poszedł R. Bultmann głoszący zasadę odmitologizowania Ewangelii. Wywołało to ożywione dyskusje wśród teologów, a w tym również homiletów³⁶. Rudolf Bultmann uznał za zbędne zajmowanie się wydarzeniem cudów, a zagadnienie kerygmatyczne potraktował jako niezależne od zagadnienia historyczności³⁷. Jego poglądy wywarły pewien wpływ, głównie na protestantów, którzy w mniejszym stopniu doceniają historyczność cudów. Niektórzy uważają, że zagadnienie historyczności jest bez znaczenia³⁸. Wydarzenie, o ile nawet było, nie jest interesujące,³⁹ a dla wiary w Jezusa historyczność tego czy innego cudu jest stosunkowo nieważna⁴⁰.

Natomiast W. Schütz jest zdania, że nie można zagwarantować historyczności żadnego opowiadania cudu, gdyż „nie ma żadnego notariusza, który by poświadczył te wydarzenia”⁴¹. R. Schulz stwierdza, że opis uzdrowienia sługi setnika (Mt 8,5-13) jest „prachrześcijańską legendą, a nie relacją o faktach”⁴². Decydującą rolę odgrywa tu znaczenie owego opisu dla nas⁴³. Takie radykalne zdania spotyka się jednak rzadziej.

Ogólnie biorąc, homileci i bibliści niemieccy obydwu wyznań, zajmujący się cudami Jezusa w przepowiadaniu, przeciwstawiają się skrajnym poglądom

³³ *Marburger Predigten*, Tübingen 1956, s. 140.

³⁴ H. Mohr, *Predigt in der Zeit*, Göttingen 1973, s. 306, 318, 320; E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 157; J. Konrad, *Die evangelische Predigt*, Bremen 1963, s. 250–251; tenże, *Zu Form und Gehalt der Marburger Predigten Rudolf Bultmanns*, „Theologische Literaturzeitung” 1957, 82, Nr. 7, s. 486, 487.

³⁵ *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326; M. Winkelmann, *Biblische Wunder*, München 1977, s. 116; E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 156.

³⁶ H. Urner, *Entmythologisierung und Predigt*, [w:] *Evangelium und mündige Welt. Beiträge zur Verkündigung des Wortes Gottes in der modernen Welt*, Hrsg. H. Ristow, H. Burgert, Berlin 1962, s. 93–99; F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 343–346; F. Neidl, *Zum gegenwärtigen Verständnis der Wunder Jesu*, „Der grosse Entschluss” 1972, 28, Nr. 2, s. 61; H. H. Vorster, *Zur Predigt über die neustamentlichen Wundergeschichten*, „Für Arbeit und Besinnung” 1961, 15, H. 4, s. 74, 75; B. Dreher, *Biblisch predigen...*, s. 53, 137, 224.

³⁷ K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 333, 334. Zob. E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 156 (powołuje się na K. Fröra, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 333, 334); R. Bultmann, *Theologie des Neuen Testaments*, 3. Aufl., Tübingen 1958, s. 409.

³⁸ H. Urner, *Entmythologisierung und Predigt...*, s. 97.

³⁹ W. Buismann, *Johannes 2,1-11*, [w:] *Predigten über Wundertexte*, Hrsg. R. Schulz, Stuttgart 1970, s. 368; H. G. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 61.

⁴⁰ H. G. Schütz, *Wie predigen wir...*, s. 32; R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 113.

⁴¹ *Vom Text...*, s. 179.

⁴² *Matthäus 8,5-13. Predigt B*, [w:] *Predigten über Wundertexte*, Hrsg. R. Schulz, Stuttgart 1970, s. 243.

⁴³ Tamże, s. 243, 244.

R. Bultmanna. Wyrażają oni następujące wątpliwości: „jak mogłoby mieć znaczenie to, co się nie stało?”⁴⁴; „Nie byłoby sensu mówić o znaczeniu cudów Jezusa, jeżeliby ich nigdy nie dokonał”⁴⁵; „Kto przez wykreślenie cudów chce uczynić działanie Jezusa bardziej zrozumiałym, ten całe jego życie czyni niezrozumiałym”⁴⁶. H. Vorster zwraca uwagę na to, że jest niekonsekwencją przyjmować przekaz słów Jezusa, a odrzucać przekaz Jego cudów⁴⁷. Jak już wiemy, lekceważenie faktu prowadzi do spirytualizowania cudów, czyli do ograniczenia ich tylko do wewnętrznej wiary i odpuszczenia grzechów, podczas gdy zbawienie dotyczy całego człowieka. To zaś w konsekwencji prowadzi do uduchowionej koncepcji zbawienia⁴⁸. Co więcej, lekceważenie historyczności cudów jest niezgodne z dwuwymiarowym, czyli historyczno-kerygmatycznym charakterem ich opisów ewangelicznych⁴⁹.

W głoszeniu cudów Jezusa nie wystarczy poprzestać na samym kerygmacie, oddzielając go od faktu⁵⁰ – trzeba pamiętać, że są to opisy cudów zawierające nie tylko orędzie dla nas, ale i fakty zbawcze (Heilstatsachen). Cud to mówiące wydarzenie (ein redendes Ereignis)⁵¹, a jego opis to świadectwo wiary wpływające z przeżycia autentycznego cudu⁵².

Biblijne pojmowanie cudu pozwala w nowym świetle spojrzeć na cuda ewangeliczne i dostrzec w nich wielkie bogactwo teologiczne. Żywe zainteresowanie egzegetów i teologów wywołuje historyczność tych cudów⁵³. Opisy cudów zajmują w strukturze czterech Ewangelii tak doniosłe miejsce, że odrzucenie ich byłoby negacją lub okaleczeniem tych ksiąg. Wzmianki o cudach spotyka się w najstarszej tradycji Ewangelii, co potwierdzają badania historyczno-krytyczne. O cudach Jezusa świadczy misyjne przepowiadanie Kościoła (Dz 2,22.10,38); potwierdzają je źródła żydowskie, takie jak Talmud i *Starożytności* Józefa Flawiusza. Nikt ze współczesnych Jezusowi, nawet wrogowie, nie odrzucał faktu Jego cudotwórczej działalności, chociaż interpretowano ją po swojemu (Mt 12,24-27). Cuda i głósze-

⁴⁴ E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 152.

⁴⁵ R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 106.

⁴⁶ J. Schieder, *Unsere Predigt Grundsätzliches – Kritisches – Praktisches*, München 1957, s. 75. Podaje się za H. Mohr, *Predigt in der Zeit...*, s. 319. Zob. także s. 311, 411.

⁴⁷ *Zur Predigt...*, s. 76.

⁴⁸ Zob. K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 334; H. Mohr, *Predigt in der Zeit...*, s. 317–320; H. Fries, *Zeichen/Wunder II Geschichtlich und systematisch*, [w:] *Handbuch Theologischer Grundbegriffe*, Bd. II..., s. 891; J. Gnülka, *Zeichen/Wunder I. Biblisch*, [w:] *Handbuch Theologischer Grundbegriffe*, Bd. II..., s. 884, 885.

⁴⁹ B. Dreher, *Biblich predigen...*, s. 144; F. Kamphaus, *Von der Exegese...*, s. 327–330; V. Schurr, *Unternehmende Verkündigung*, „Theologie der Gegenwart“ 1969, 12, H. 2, s. 98, 99.

⁵⁰ B. Dreher, *Biblich predigen...*, s. 152. Por. E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 156; J. Blank, *Die biblischen Wunderberichte...*, s. 14.

⁵¹ B. Dreher, *Biblich predigen...*, s. 142, 143.

⁵² F. Staudinger, *Die neutestamentlichen Wunder...*, s. 358; K. Frör, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326.

⁵³ J. Kudasiwicz, *Cuda Jezusa na nowo odczytane...*, s. 23–25; tenże, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, Żabki 1999, s. 126–130; K. J. Wawrzynów, *Cuda Jezusa...*, s. 255–259; F. Neidl, *Zum gegenwärtigen Verständnis...*, s. 61–63; E. Steinhart, *Wunder und Geschichte. Ein Beitrag zur gegenwärtigen Diskussion*, „Bibel und Kirche“ 1974, 29, H. 1, s. 13–16.

nie Ewangelii stanowią w dziele Jezusa nierozzerwalną całość, objawiając nadejście królestwa Bożego (Mt 4,23). Skoro kwestionuje się te cuda, to nie sposób wytłumaczyć inne cuda biblijne, np. związane z działalnością św. Pawła lub brak cudów u Jana Chrzciciela. Wreszcie bez cudów nie można wyjaśnić podziwu i entuzjazmu tłumów wobec Jezusa⁵⁴. Po prostu, jak stwierdza Franz Mussner: „Bez cudów Jezus nie jest Chrystusem”⁵⁵. Ogólnie trzeba stwierdzić, że problem historyczności cudów Jezusa łączy się ściśle z zagadnieniem historyczności Ewangelii.

Z problemem historycznym i literackim cudów ewangelicznych łączy się obszerne zagadnienie religijno-porównawcze: Jezus a inni cudotwórcy pozabiblijni. I tu autorzy dochodzą do jednomyślnych stwierdzeń, że cuda Jezusa diametralnie różnią się od cudów hellenistycznych i żydowskich, mimo stwierdzonych podobieństw literackich. Przede wszystkim teologiczna interpretacja cudów Jezusa wskazuje na ich oryginalność i decyduje o owej różnicy dotyczącej cudów pozabiblijnych⁵⁶.

Dlatego już sam kaznodzieja ma być mocno przekonany, że w kazaniu o cudach Jezusa ma do czynienia z prawdziwymi przeżyciami, a nie z jakimiś legendami i zmyślnymi relacjami (baśniami)⁵⁷. Nie może on pomijać historyczności cudów, choćby dlatego, że intryguje ona również współczesnego słuchacza⁵⁸ i dlatego, że przez wiele wieków w przepowiadaniu zbytnio akcentowano problem historyczny. Nie można zatem z jednostronności historycznej popaść w jednostronność kerygmatyczną, a troszcząc się o owocowanie cudownego krzewu winnego, równocześnie odcinać go od korzeni życiodajnego faktu. I przeciwnie, jak już stwierdzono wcześniej, historyczność cudów nie może znaleźć się w centrum współczesnego przepowiadania⁵⁹. R. Bohren wskazuje tu na dwie skrajne tendencje, a mianowicie: absolutyzowanie historii, czyli koncentrowanie się głównie na Jezusie historycznym i faktach, albo abstrahowanie od historii, jak to ma miejsce przy interpretacji egzystencjalnej⁶⁰. Nawet przy poważnym traktowaniu hi-

⁵⁴ J. Kudasiewicz, *Literacka i teologiczna problematyka cudów Jezusa*, [w:] *Warszawskie Studia Biblijne*, red. J. Frankowski, B. Widła, Warszawa 1976, s. 91–93; S. Wypych, *Znaczenie znaków Jezusa w głoszeniu Ewangelii*, „Znak” 1976, 28, nr 11, s. 1513–1516; R. H. Fuller, *Die Wunder Jesu...*, s. 23–33; A. Weiser, *Zentrale Themen...*, s. 39–41; F. Zehrer, *Das Problem der Wunder Jesu*, „Theologisch-praktische Quartalschrift” 1974, 122, H. 3, s. 234–236.

⁵⁵ „Ohne die Wunder ist Jesus nicht der Christus”, *Die Wunder Jesu. Eine Hinführung*, Leipzig 1969, s. 66.

⁵⁶ J. Kudasiewicz, *Literacka...*, s. 93, 94; tenże, *Biblia – historia – nauka. Rozważania i dyskusje biblijne*, Kraków 1978, s. 344–346; K. Kertelge, *Die Wunder Jesu...*, s. 84–94; L. Monden, *Theologie des Wunders* (tłum. z holenderskiego E. Ruth), Freiburg 1961, s. 111–117; K. Seybold, U. B. Müller, *Krankheit und Heilung*, Stuttgart 1978, s. 80–95; A. Vögtle, *Jesu Wunderarten vor dem Hintergrund ihrer Zeit*, Stuttgart 1966, (Die Zeit Jesu Kontexte 3), s. 83–90; M. Winkelmann, *Biblische Wunder...*, s. 73–101; F. Zehrer, *Das Problem der Wunder Jesu...*, s. 236, 237; A. Steiner, *Wunder in der Umwelt des Neuen Testaments*, [w:] *Wunder Jesu*, Hrsg. A. Steiner, V. Weymann, Basel 1978, s. 16–18.

⁵⁷ E. Haberer, *Die Wunder – Predigt...*, s. 153.

⁵⁸ F. J. Schierse, *Vorwort...*, s. 10; A. Vögtle, *Jesu Wunder einst und heute*, „Bibel und Leben” 1961, H. 4, s. 235; J. Hofmeier, *Wunder...*, s. 66, 67; E. Beck, *Jesus und die Dämonen. Hinweise für Katechese und Predigt*, „Bibel und Kirche” 1975, 30, H. 1/1, s. 14, 15.

⁵⁹ F. J. Schierse, *Vorwort...*, s. 13; tenże, *Wunder...*, s. 10.

⁶⁰ *Die Krise der Predigt als die Frage an die Exegese*, „Evangelische Theologie” 1962, 22, H. 1/2,

historyczności nie jest zadaniem głosiciela jakaś rekonstrukcja wydarzeń i faktów. Trzeba również pamiętać, że dosłowne tłumaczenie Pisma Świętego jest zbyt kruchym fundamentem dla wiary⁶¹.

Jednak ze względu na niebezpieczne skrajności trzeba pamiętać, że do ważnych zadań biblijnego kazania na temat cudów ewangelicznych, oprócz głoszenia kerygmatu, należy wykazywanie, że Jezus rzeczywiście czynił cuda i że w swojej działalności cudotwórczej różnił się On zdecydowanie od innych pozabiblijnych cudotwórców⁶². Takie ogólne podkreślenie i wykazywanie historyczności cudów Jezusa stwarza dobry grunt do przekazywania i przyjmowania orędzia ich opisów, zarówno branych całościowo, grupami, jak też pojedynczo⁶³. Ponieważ jednak trudno jednoznacznie ustalić fakty i szczegóły pojedynczych cudów,⁶⁴ dlatego K. Friedrich zauważa, że celem kazania nie może być przekonywanie o historyczności tego czy innego opisu cudu. Trzeba skoncentrować się przede wszystkim na jego znaczeniu dla życia⁶⁵. Również ze względu na skomplikowany charakter historyczności cudów Jezusa, a także na rozbieżności w ujęciach egzegetycznych i w historii religii, kaznodzieja powinien zachować w tym względzie dużo powściągliwości, roztropności duszpasterskiej i umiaru. Nie może on być głosicielem niesprawdzonych hipotez, niepewnych nowości ani też osobistych pomysłów⁶⁶. Wreszcie, głosząc cuda Jezusa jako wydarzenia, nie można ich przedstawiać w postaci jakiegoś kuriozum, indywidualnej łaski w oderwaniu od pozostałego orędzia. Wyrwane z kontekstu biblijnego, mogą zostać potraktowane przez wiernych podobnie, jak ciekawe opowiadania starożytne lub inne obiegowe cudowności (Mirakel), a Jezus nie jest przecież jednym ze starożytnych cudotwórców⁶⁷.

Ponieważ opisy cudów mają formę dramatu lub opowieści, nadają się więc do opowiadania, co zaleca B. Dreher⁶⁸. Opowiadanie perykopy cudu powinno być jednak zgodne z zawartym w niej orędziem – zwięzłe i rzeczowe. Może być przy tym pomocne wykorzystanie realiów biblijnych, tłumaczenie pewnych charakterystycznych zwrotów i dialogów (jak na przykład zakazu mówienia o cudach) oraz objaś-

s. 74–83. Zob. także F. K a m p h a u s, *Von der Exegese...*, s. 327–330, 343–347.

⁶¹ Por. F. K a m p h a u s, *Von der Exegese...*, s. 319–321; tenże, *Vom Text zur Predigt*, [w:] F. K a m p h a u s, R. Z e r f a s s, *Predigtmodelle 2*, Mainz 1973, s. 111.

⁶² R. H. F u l l e r, *Die Wunder Jesu...*, s. 106.

⁶³ Jest to szczególnie ważne wobec tendencyjnych ujęć spotykanych w dziedzinie religioznawstwa i historii religii. Bardzo pomocne w tym względzie mogą być argumenty za historycznością cudów Jezusa, podawane przez biblistów.

⁶⁴ F. K a m p h a u s, *Von der Exegese...*, s. 119; tenże, *Die Verkündigung...*, s. 302; J. B l a n k, *Die biblischen Wunderberichte...*, s. 15; K. F r ö r, *Wege zur Schriftauslegung...*, s. 326; B. S c h w a n k, *Das Problem der Wunder...*, s. 235.

⁶⁵ K. F r i e d r i c h, *Neutestamentliche Wundererzählungen...*, s. 124, 125.

⁶⁶ H. M o h r, *Predigt in der Zeit...*, s. 318. Zob. *Instrukcja Komisji Biblijnej w sprawie historyczności Ewangelii*, [w:] *Biblia dzisiaj*, oprac. red. J. Kudasiewicz, Kraków 1969, s. 109, 110; R. H. F u l l e r, *Die Wunder Jesu...*, s. 106; E. H a b e r e r, *Die Wunder – Predigt...*, s. 157; R. S c h n a c k e n b u r g, *Verkündigung und heutiges Schriftverständnis*, „Der Seelsorger“ 1965, 35, H. 4, s. 257.

⁶⁷ B. D r e h e r, *Biblich predigen...*, s. 147, 152, 153; A. L ä p p l e, *Die Botschaft der Evangelien...*, s. 195; A. V ö g t l e, *Jesu Wunder einst und heute...*, s. 236–238.

⁶⁸ *Biblich predigen...*, s. 153, 154.

nienie pewnych gestów, jak używanie błota i śliny przez Jezusa⁶⁹. Takie poglądy, proste, opisowe i zgodne z Biblią opowiadanie cudów jest szczególnie ważne w przepowiadaniu skierowanym do dzieci⁷⁰. Ewangelicka autorka Ch. Fischer jest zdania, że powinni to czynić również ludzie świeccy w czasie liturgii dla dzieci. Jako pomocnica parafialna, na podstawie swojego doświadczenia zauważa, że świeccy zarówno z wielką radością opowiadają dzieciom historie biblijne, jak też chętnie biorą udział w odpowiednich przygotowaniach⁷¹. Dobrą pomocą w tym względzie jest wydana najpierw przez protestantów, a potem katolików książka D. Steinwede, zawierająca opowiadanie historii biblijnych, a w tym opisów cudów Jezusa⁷². Autor zauważa tam, że przy tego rodzaju opowiadaniu trzeba się strzec literackiego uzupełniania i zniekształcania historii biblijnych. Drugim błędem jest opowiadanie mało komunikatywne, chociażby wierne tekstowi. Trzeba więc znać nie tylko osiągnięcia egzegezy, ale i uwarunkowania psychologiczno-rozwojowe słuchaczy, szczególnie gdy chodzi o dzieci⁷³. Wówczas opisy cudów ewangelicznych, jako wydarzeń zbawczych, staną się bliskie, żywe i aktualne⁷⁴.

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że wprowadzie homileci niemieccy koncentrują swoją uwagę głównie na kerygmacie cudów ewangelicznych, mimo to dostrzegają jego ścisły i konstytutywny związek z wydarzeniem. Znajomość funkcji tych dwu elementów, a szczególnie ich wzajemnych zależności, pozwoli głosicielowi cudów ewangelicznych ustrzec się dwu skrajności: ahistorycznego kerygmatyzmu i akerygmatycznego historycyzmu.

* * *

Sumując wyniki badań, trzeba stwierdzić, że dzięki uznaniu kerygmatu cudów Jezusa za podstawę przepowiadania homiletyka niemiecka w swojej części materialnej zawiera ogromne bogactwo orędzia tych znaków. Decydujące znaczenie we współczesnym przepowiadaniu ma właściwe spojrzenie na główną funkcję ewangelicznych opisów cudów. Opisy te, rozważane łącznie, to pełne dynamiki i różnorodności kerygmatycznej świadectwo aktualizującego przepowiadania w Kościele pierwotnym.

Pełne i zarazem poważne spojrzenie na pierwszoplanową rolę kerygmatu opisów cudów wymaga również właściwego ustosunkowania się do tkwiących u ich podstaw wydarzeń. Wydarzenie i kerygmat, czyli fakt i jego interpretacja, zespo-

⁶⁹ B. Dreher, *Biblich predigen...*, s. 153–155.

⁷⁰ Ch. Fischer, *Der Fischzug des Petrus Lukas 5,1–11 – Kindergemeine*, [w:] *Kleine Predigt-Typologie*, Bd. 3, Red. L. Schmidt, C. H. Peisker, Stuttgart 1965, s. 174.

⁷¹ *Der Fischzug...*, s. 174, 175.

⁷² D. Steinwede, *Zu erzählen deine Herrlichkeit*, Göttingen 1965 (wydanie protestanckie). Tenże, *Zu erzählen deine Herrlichkeit. Biblische Geschichten für Haus, Katechese und Kindergottesdienst*, Leipzig 1970 (lic. wyd. katolickie) s. 38–40, 53–94. Zawiera 15 opowiadań cudów Jezusa.

⁷³ D. Steinwede, *Zu erzählen...*, Leipzig 1970, s. 5, 6. Zob. także: *Das Erzählen von Wundergeschichten.*, „Bibel heute“, Stuttgart 1977, Nr. 50, s. 42, 43.

⁷⁴ Dobrą pomocą w przygotowaniu kazań o cudach Jezusa może być odpowiednie malarstwo przedstawiające te cuda. Mówi o tym F. Kampa, *Von der Exegese...*, s. 194.

liły się w apostołskiej posłudze słowa, tworzą konstytutywną jedność i nie można ich przeciwstawić sobie ani sztucznie oddzielić. Dla kaznodziei ważne jest i bardzo pomocne, by w każdym opisie cudu umiał rozróżnić formę literacką, kerygmat i wydarzenie. Tego rodzaju przejście ustrzeże go zarówno przed jednostronnym historycyzmem, jak też przed propagowanym przez Rudolfa Bultmanna lekceważeniem wydarzenia cudu. Wpływy radykalnej nauki R. Bultmana dostrzega się częściowo u niektórych protestanckich teoretyków i praktyków przepowiadania. Uogólniając, trzeba jednak stwierdzić, że homileci obydwu wyznań zdecydowanie przeciwstawiają się tym poglądom i bronią historyczności cudów Jezusa.

Tak więc ukazanie bliżej bogatej treści teologiczno-kerygmatycznej opisów cudów ewangelicznych uwypatnia jeszcze bardziej jaskrawy kontrast między biblijnym a tradycyjno-apologetycznym pojęciem cudu. Homileci, opierając się na biblijnym pojęciu cudu, nie tylko wracają do źródeł, ale idą bezpieczną i twórczą drogą.

W centrum perykop cudów ewangelicznych znajduje się Jezus, Jego słowo i czyn zbawczy; w perykopach tych kryje się także tajemnica Jego osoby i Jego misji. Jest tak dlatego, bo cuda są znakami Jezusa, świadectwem, jakie daje ludziom o sobie. Są one środkiem objawienia się Jezusa, wezwaniem do pytania o Jego osobę. A według Alfreda Läßle, cuda „zmierzają w końcu do rozjaśnienia tajemnicy Chrystusa, bo Chrystus jest po prostu cudem wszystkich cudów”⁷⁵.

KERYGMAT VERSUS AN EVENT IN PROCLAIMING MIRACLES OF JESUS

S u m m a r y

Contemporary homilets of German language area are vividly interested in a message and historical nature of evangelical description of miracles. Like in the Gospels whose character is of historical-kerygmatic nature – similarly in description of Jesus miracles they are closely united and create both the event and the meaning element. In the apostolic preaching the theological interpretation of miracles has been united with their existence and narration. To explain the listeners the contents of miracles in the best way, the preacher ought to distinguish in them a literary form, a kerygmat and an event.

If the preacher wants the kerygmat to be understood and still actual, he is obliged to accentuate historicity of miracles of Jesus. In this way, the preacher will be able to act against the tendencies of lay and liberal specialists in religious studies who undermine historicity of the Gospel – also description of miracles. Therefore, looking properly at evangelical description of miracles – and through them – the preacher will be able to bring closer to us the redemptive wonders of Christ who „is just miracle of all miracles” (Alfred Läßle).

⁷⁵ „Sie zielen letztlich auf die Erhellung des Christusgeheimnisses, denn Christus ist «das» Wunder schlechthin, das Wunder aller Wunder: Im Antlitz eines Menschen leuchtet der Glanz, die Gegenwart und wirksamkeit Gottes auf (2 Kor 4,6)“. (*Die Botschaft der Evangelien...*, s. 196).